

Naam:

Klas:

1 Oriëntering in de schoolomgeving

Vouw de plattegrond van je schoolomgeving in vieren en kleef die in het kader.

Bedenk zelf een wandeling van een bezienswaardigheid naar een andere via de kortste weg. Teken die wandeling ook op het stratenplan van de schoolomgeving.

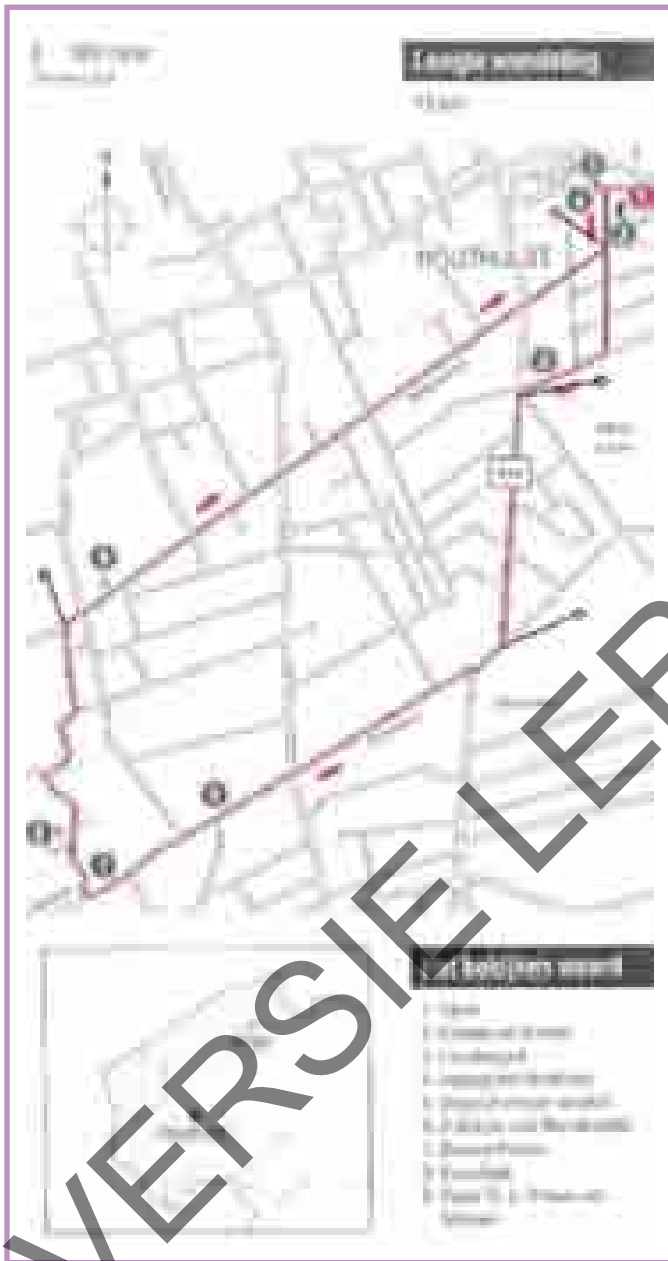
Schrijf in zinnen de wandeling uit. Gebruik instructietaal (gebiedende wijs).

Vertrek aan _____

Ga _____

2 Uit een wandelgids

*Maak de wandeling op de kaart in de richting van de pijlen.
Vertrek bij nummer 1.*

uit Groot Wandelboek Vlaanderen, Lannoo

a Kijk goed naar de kaart in zijn geheel.

- In welke gemeente vertrekt de wandeling?

Houthulst

- In welke provincie ligt deze wandeling?

West-Vlaanderen

- Hoeveel bedraagt de totale lengte van de wandeling?

13 km

b Welk nummer heeft

- de vijver? 1

- het Belgisch militair kerkhof? 5

- de hofstede met Mariabeeldje? 6

- Bereken de lengte van gedeelten van de wandeling tussen de naalden ($\uparrow$) van de

N301: $3,2 \times 500 \text{ m} = 1600 \text{ m} = 1,6 \text{ km}$

Melanedreef: $8,7 \times 500 \text{ m} = 4350 \text{ m} = 4,35 \text{ km}$

c Vul de juiste windrichting in. Kort af. Ik wandel

- op de N301 in de richting van het Z.

- in de Pottestraat in de richting van het ZW.

- van de Kapel O.-L.-Vrouw-van-Melanen naar Kasteel de Groote in de richting van het NO.

d Markeer wat juist is.

- Als ik om 13.00 u. op de N301 wandel, staat de zon voor

achter links van rechts van mij.

Mijn schaduw is dan voor achter links van

rechts van mij.

- Er is een sterke zuidwestenwind. In de Pottestraat

wandel ik met de wind mee tegen de wind in

met zijwind van rechts met zijwind van links.

Werkkatern 2 Wegwijs in de wereld

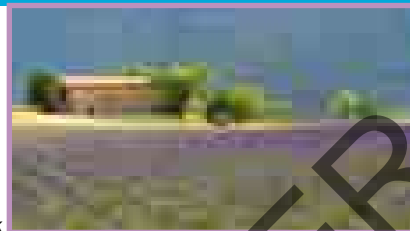
Les 2 Herhaling kaart- en atlasgebruik

1 De inhoudstafel

Opdracht 1

Neem de inhoudstafel van je atlas. Vul het rooster aan.

Frankrijk

Op welke kaart vind je ...	staatkundige (s), natuurkundige (n), thematische (t) kaart	een kaart van België (B), Europa (E) of de wereld (W)	bladzijde in je atlas
Groot-Brittannië en Frankrijk			
de bevolkingsdichtheid in de Ardennen			
het reliëf in Zuid-Amerika			

zie kopieerblad bij les 2

Vul op de stippen de letters van boven naar onderen uit de gekleurde kolom in.

. ? . ? .

Bedenk voor de vraagtekens eenzelfde klinker en je krijgt een duivels woord. Welk?

Opdracht 2

Neem de inhoudstafel van de atlas. Lees aandachtig wat je moet zoeken. Noteer op welke bladzijde je daarvoor een geschikte kaart vindt.

Ik wil meer weten over ...	staatkundige (s), natuurkundige (n), thematische (t) kaart	Ik vind daarvoor een geschikte kaart op bladzijde ...
de indeling van België in gewesten		
de rivieren van Afrika		
het toerisme aan de kust		

Vul op de stippen de letters van boven naar onderen uit de gekleurde kolom in.

. ? . .

Bedenk voor het vraagteken een klinker en je krijgt een heilig woord. Welk?

de Belgische kust

2 Het register

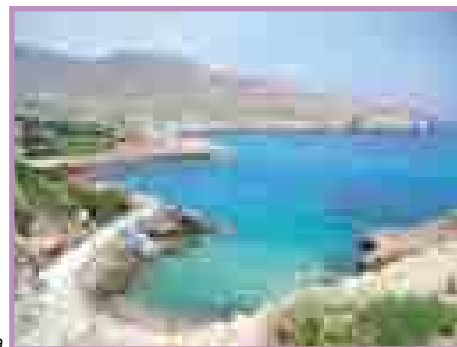
zie kopieerblad bij les 2

Zoek op in het register. Vul de kolommen 'bladzijde' en 'roostercel' in. Raadpleeg daarna de kaart en vul dan de laatste kolom in.

	bladzijde	roostercel	soort (plaats, provincie, land, werelddeel, water, gebergte, eiland ...)
Taag			
Vlissingen			
Baraque Michel			
Cambodja			
Oceanië			
Mallorca			
Straat van Gibraltar			
Pyreneeën			

Cambodja

Mallorca

3 De legende

Opdracht 1

Neem de staatkundige kaart van België. Verbind wat bij elkaar hoort.

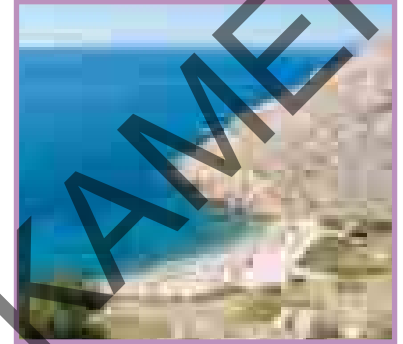
Aarlen •	
Kortrijk •	• provincienaam
Vlaams-Brabant •	
Luik •	• provinciehoofdplaats
Bastenaken •	
Gent •	• (provincie)stad
Henegouwen •	

Opdracht 2

Neem de natuurkundige kaart van Europa. Verbind wat bij elkaar hoort.

zie kopieerblad bij les 2

Centraal Massief •	
Donau •	• rivier
Europees Laagland •	
Oostzee •	• hoogte of gebergte
Elbe •	
Karpaten •	• zee
Adriatische Zee •	

Adriatische Zee

4 De schaal

Opdracht 1

Gebruik je atlas. Bereken de afstand hemelsbreed tussen **Veurne** en **Charleroi** met de breukschaal.

op de kaart	cm		
in de werkelijkheid	cm	km	km

Opdracht 2

Gebruik je atlas. Bereken de afstand in vogelvlucht tussen **Brussel** en **Praag** met de lijnschaal.

op de kaart	cm		
in de werkelijkheid	km	km	km

Extra

Kies zelf twee plaatsen en bereken de afstand ertussen hemelsbreed.

naar eigen situatie

De afstand in vogelvlucht tussen _____ en _____
bedraagt _____. Ik gebruikte een _____ schaal.

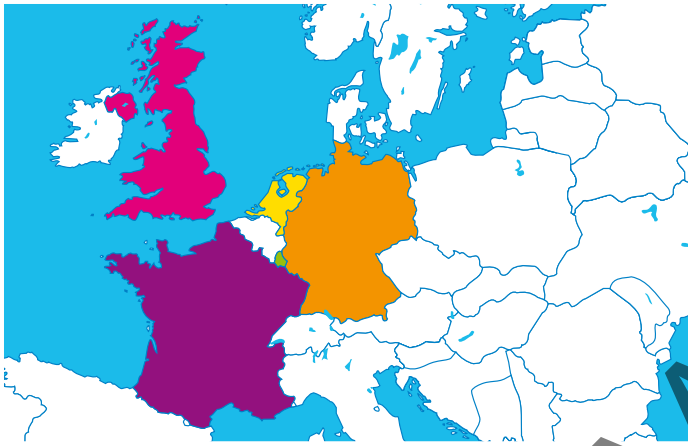
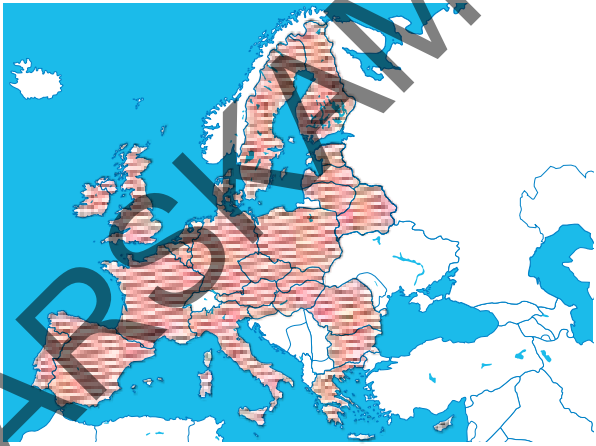
op de kaart			
in de werkelijkheid			

Les 3 De wereld verdeeld in zeven continenten of werelddelen

1 Europa staatkundig

zie kopieerblad bij les 3

Gebruik de staatkundige kaart van Europa uit je atlas.

A Kleur de buurlanden van België in een verschillende kleur. Vul de legende aan.	B Arceer alle landen van de Europese Unie (EU).
	
Land + Hoofdstad Nederland Duitsland Groothertogdom Luxemburg Frankrijk Verenigd Koninkrijk (of Groot-Brittannië)	 EU-landen - Amsterdam - Berlijn - Luxemburg - Parijs - Londen

2 Europa natuurkundig

zie kopieerblad bij les 3

Gebruik de natuurkundige kaart van Europa uit je atlas.

Opdracht 1

Noteer in welk gebergte deze bergtoppen gelegen zijn en hoe hoog ze zijn.

bergtop	gebergte	hoogte (m)
Grossglockner		m
Mont Blanc		m
Vesuvius		m

Opdracht 2

Vergelijk telkens twee zeeën. Markeer dan de diepste.

Witte Zee	of	Noordelijke IJzee	Tyrreenische Zee	of	Noordzee
Ionische Zee	of	Adriatische Zee	Oostzee	of	Kaspische Zee

Opdracht 3

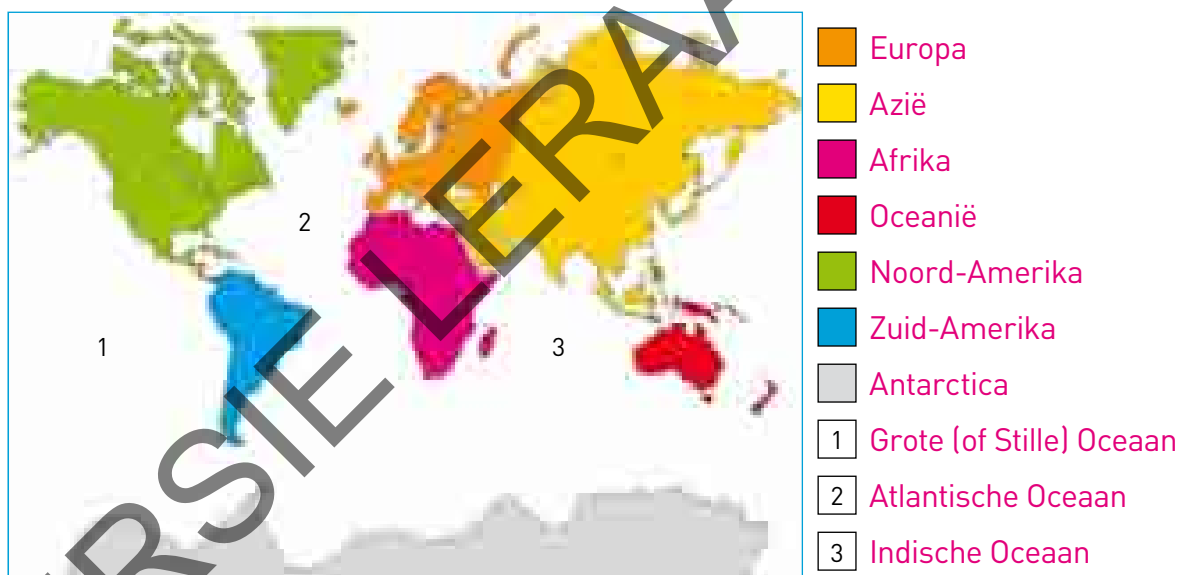
Vul aan.

zie kopieerblad bij les 3

... ontspringt in ...	rivier	... mondt uit in ...
	Ebro	
	Garonne	
	Po	
	Donau	

3 De continenten op de wereldkaart**Opdracht 1**

Gebruik pagina 19 en 20 van je bronnenboek en de staatkundige kaart van de aarde. Geef elk werelddeel een aparte kleur en vul de legende in. Vul de naam van de oceanen aan.

Opdracht 2

Vul de tabel aan.

zie kopieerblad bij les 3

werelddeel	land	hoofdstad	oorspronkelijke bevolking: blank, zwart, oosters, indiaans ...
	Peru		
		Tokio	
		Nairobi	

Werkkatern 2 Wegwijs in de wereld

Les 4 De globe van dichterbij bekeken

Opdracht 1

Vul de namen aan en teken de keerkringen. Houd daarbij rekening met de kromming van de aarde.

Opdracht 2

Gebruik pagina 21 en 22 van je bronnenboek en de wereldkaart in je atlas. Beantwoord met **waar** of **niet waar**.

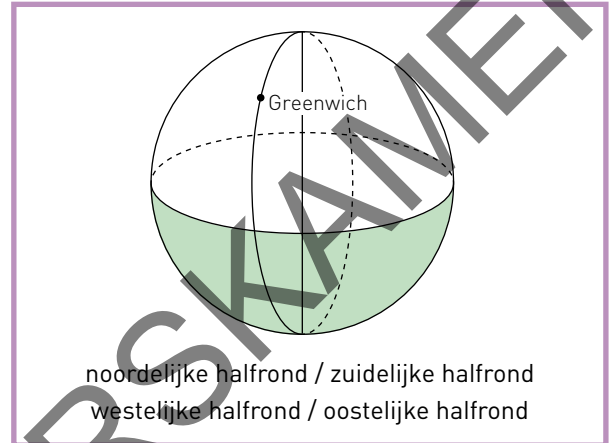
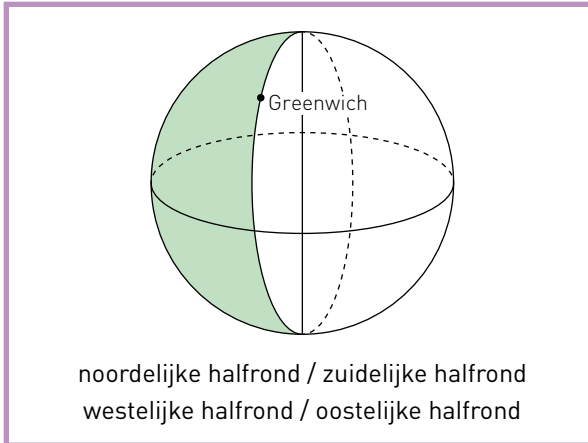
De omwenteling van de aarde rond de zon duurt juist 365 dagen.	niet waar
Zonnestralen die schuin op de aarde vallen geven minder warmte dan de stralen die loodrecht invallen.	waar
De Steenbokskeerkring verdeelt de aarde in een noordelijk en een zuidelijk halfrond.	niet waar
Als de zon loodrecht op de Kreeftskeerkring schijnt, begint in het noordelijke halfrond de winter.	niet waar
Ten noorden van de noordpoolcirkel zijn er plaatsen waar het nooit licht wordt in de maand januari.	waar
De lente en de herfst zijn overgangsseizoenen. De helling van de aarde ten opzichte van de zon heeft minder invloed.	waar
De werelddelen Europa en Noord-Amerika vallen volledig in het noordelijke halfrond.	waar
Zuid-Amerika behoort volledig tot het zuidelijke halfrond.	niet waar
Alle oceanen behoren zowel tot het noordelijke als het zuidelijke halfrond.	waar

Les 5 Hoe vind ik een plaats op aarde?

Opdracht 1

Trek een kring rond de juiste ondertitel. Het groene gedeelte op de globe is het ...

zie kopieerblad bij les 5

Opdracht 2

Voer de volgende opdrachten uit.

- Overtrek de evenaar in het geel.
- Overtrek de nulmeridiaan in het zwart.
- Overtrek één parallel of breedtecirkel in het noordelijke halfrond in het rood.
- Overtrek één meridiaan van het oostelijke halfrond in het groen.

Opdracht 3

Vul in: parallellen - Greenwich - evenaar - nulmeridiaan - graden.

De _____, die de aarde verdeelt in een westelijk en oostelijk halfrond, loopt door het observatorium van _____ nabij Londen.

De Kreefts- en Steenbokskeerkring, de noord- en zuidpoolcirkel zijn namen van _____. Zij lopen evenwijdig met de _____.

De parallellen (of breedtecirkels) en meridianen worden uitgedrukt in _____.

Opdracht 4

Gebruik je atlas. Vul aan.

- Noem twee **steden** die heel dicht bij de Kreeftskeerkring liggen.

_____ en _____

- Noem twee **landen** waar de Steenbokskeerkring door loopt.

_____ en _____

Opdracht 5

Gebruik je atlas en/of de kaart op pagina 23 in je bronnenboek.

zie kopieerblad bij les 5

- België ligt in het _____ en _____ halfrond.
- België ligt tussen _____° en _____° breedte
en tussen _____° en _____° lengte.

Opdracht 6

Gebruik de wereldkaart in je atlas.

- In welk land ligt dit punt? Vul aan.

40°NB 100°WL	60°NB 80°OL	20°ZB 140°OL

- Welke hoofdstad ligt dicht bij dit punt? Vul aan.

40°NB 120°OL	20°NB 100°WL	34°ZB 58°WL

Opdracht 7

Gebruik de kaart van Europa. Bepaal de ligging van deze stad (bij benadering). Gebruik de kaart van Europa.

Krakow	Helsinki	Belgrado

Opdracht 8

Gebruik de kaart van België.

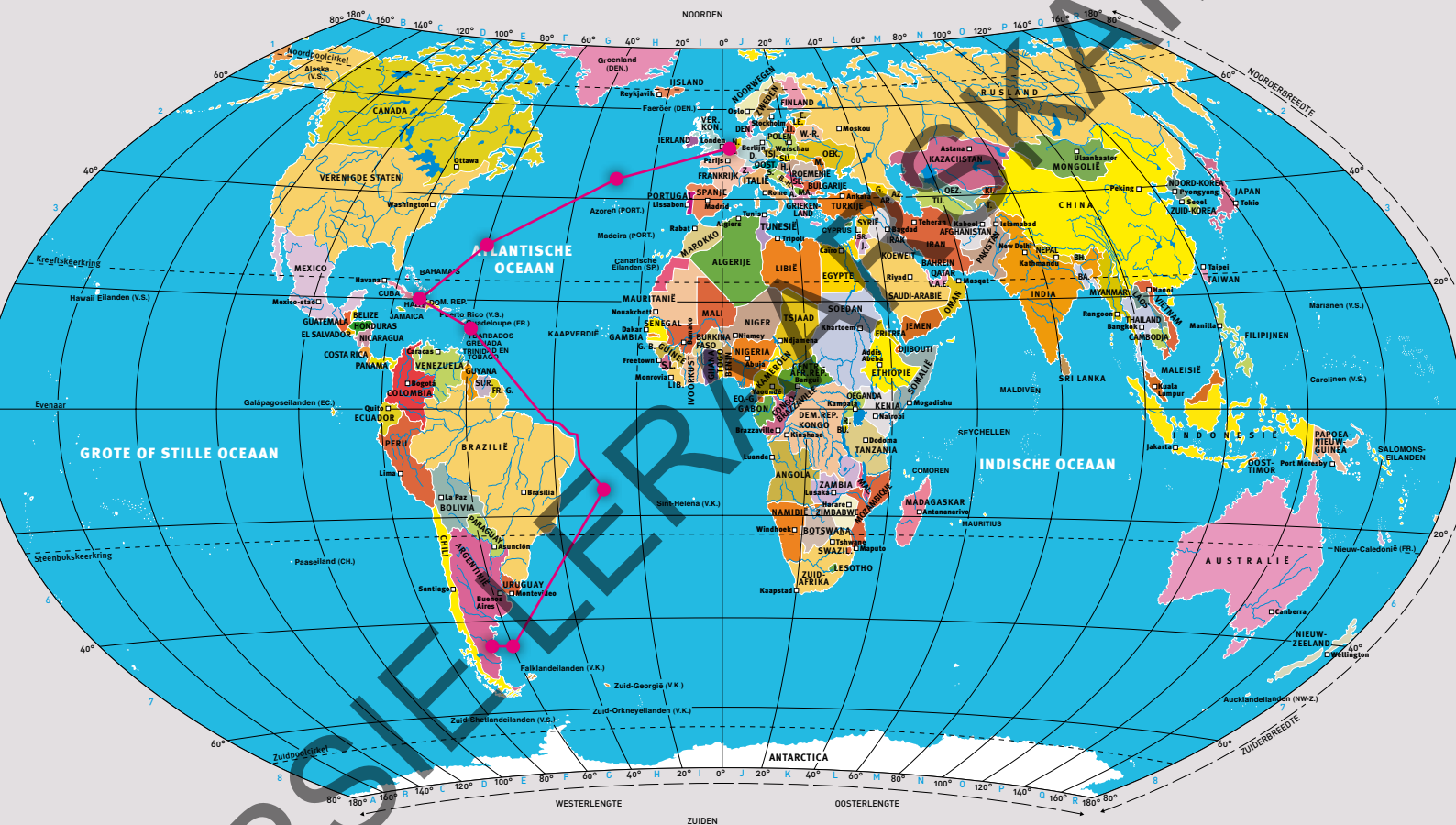
Bij welke parallel liggen deze steden?		Bij welke meridiaan liggen deze steden?	
Tielt	°	Turnhout	°
Bastogne	°	Bergen	°

- Bij welke parallel ligt jouw school het dichtst? Bij _____°NB.
- Bij welke meridiaan ligt jouw school het dichtst? Bij _____°OL.

naar eigen situatie

Opdracht 9

Teken op deze kaart de reisroute van het containerschip Brussels. Zet stippen en verbind ze met een lijn. Gebruik eventueel de grotere wereldkaart uit je atlas.

Het containerschip Brussels vertrekt in de Antwerpse haven en vaart naar het punt $45^{\circ}\text{NB } 30^{\circ}\text{WL}$. Van daar gaat de reis via $30^{\circ}\text{NB } 60^{\circ}\text{WL}$ naar Haïti om een gedeelte van de vracht te lossen. Vanuit Haïti stuurt de kapitein het schip naar het punt $15^{\circ}\text{NB } 60^{\circ}\text{WL}$. Het schip volgt de Zuid-Amerikaanse kust, passeert de evenaar en vaart naar het punt $15^{\circ}\text{ZB } 30^{\circ}\text{WL}$. Van daar vaart Brussels naar $45^{\circ}\text{ZB } 60^{\circ}\text{WL}$. Vanaf dat punt gaat de reis recht naar de Zuid-Amerikaanse kust. In welk land komt het schip aan?

Het schip komt aan in Argentinië.

Les 6 Van de globe terug naar de wereldkaart

Tijdzones

Opdracht 1

Teken in de rechthoek een pijl die de draairichting van de aarde om zijn as aangeeft.

Opdracht 2

Markeer wat klopt. Gebruik de uitleg bij de kaart op pagina 24 in je bronnenboek.

- Als ik van Brussel naar Tokio vlieg, dan ben ik in . Het is daar als bij ons thuis.
- Als ik van Brussel naar San Francisco vlieg, dan ben ik in . Het is daar .
- Als ik van Brussel naar Kinshasa vlieg, dan ben ik in . Het is daar .
- Je vriend in de Verenigde Staten bel je het best, als het hier is. Anders bel je hem uit zijn bed.
- De mensen in zien het eerst het licht van een nieuwe dag.

Opdracht 3

In welk land wordt het eerst dag? Vul in: Turkije, Mexico, Spanje, de Filipijnen.

eerst in de Filipijnen, dan in Turkije,

dan in Spanje, dan in Mexico

Heb je zelf ook al eens je uurwerk moeten veranderen op reis? _____

Waar ging je toen? _____

Werkkatern 2 Wegwijs in de wereld

Les 7 en 8 Zoek je iets speciaals? Kijk op een themakaart

1 Themakaarten over het weer en het klimaat

Opdracht 1

Gebruik de Europese temperatuur- en neerslagkaarten in je atlas of op pagina 25 in je bronnenboek. Vergelijk en markeer telkens het juiste woord.

- In januari is het gemiddeld het koudst in:

Moskou of Kiev / Parijs of Athene / Berlijn of Brussel

- In juli is het gemiddeld het warmst in:

Madrid of Dublin / Helsinki of Athene / Rome of Amsterdam

- De gemiddelde neerslag is het hoogst in:

Warschau of Oslo / Reykjavik of Parijs / Stockholm of Bern

- Hoe zuidelijker, hoe warmer kouder !

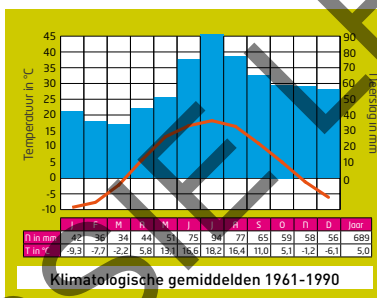
- In de winter is het in Oost-Europa warmer kouder dan in West-Europa.

- In de zomer is het in Noord-Europa warmer kouder dan in Zuid-Europa.

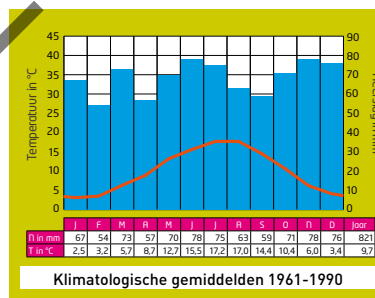
- Hoe hoger de gebieden liggen, hoe meer minder neerslag er is.

(Vergelijk met de reliëfkaart van Europa.)

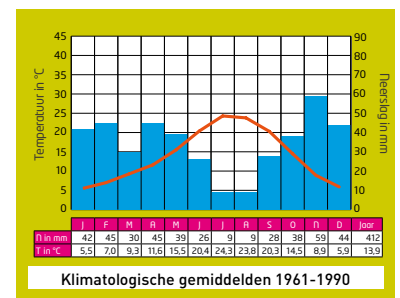
- Schrijf de juiste stad bij elk klimatogram. Kies uit: Brussel - Moskou - Madrid.

Moskou

Brussel

Madrid

Opdracht 2

Gebruik de wereldkaarten over klimaat en plantengroei in je atlas.

Vul in: polen of evenaar.

- Koude zeestromingen stromen van de polen naar de evenaar.

- Aan de evenaar veranderen de zeestromingen van koud naar warm.

- Temperaturen zijn bij de evenaar veel hoger dan bij de polen.

- Regenwouden liggen vooral rond of op de evenaar.

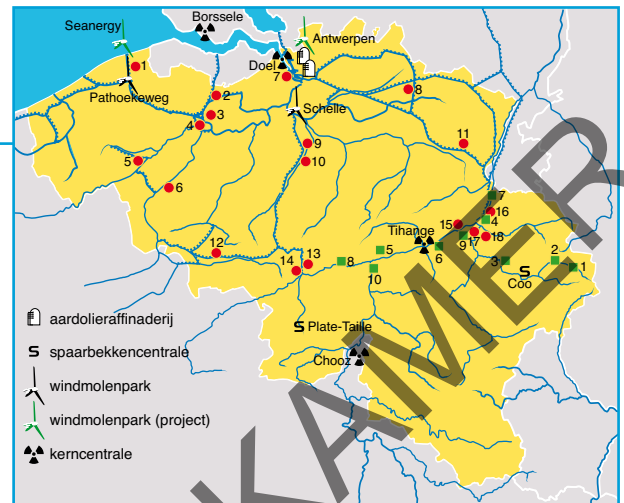
- Aan de polen is geen enkele begroeiing.

zie kopieerblad bij les 7 en 8

2 Nog meer themakaarten

Elektriciteitscentrales

1 Herdersbrug	1 Bütgenbach
2 Rodenhuize	2 Bevercé
3 Gent-Ham	3 Heid-de-Goreux
4 Gent-Ringvaart	4 Monsin
5 Harelbeke	5 Andenne
6 Ruien	6 Ampsin-Neuville
7 Kallo	7 Lixhe
8 Mol	8 Florifoux
9 Vilvoorde	9 Ivoy-Ramet
10 Drogenbos	10 Grands-Malades
11 Langerlo	
12 Saint-Ghislain	
13 Amercoeur	
14 Monceau	
15 Awirs	
16 Monsin	
17 Seraing	
18 Angleur	

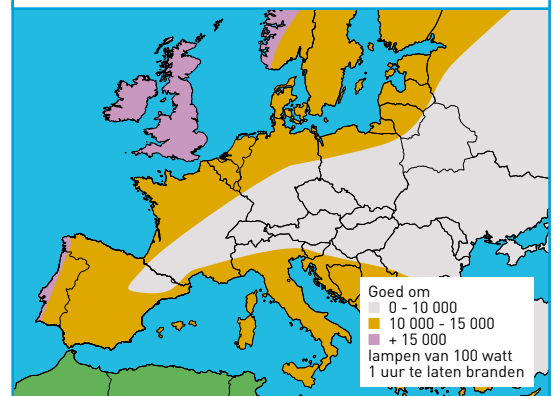
Markeer wat klopt.

- In Vlaanderen heb je geen waterkrachtcentrales. ☐ waar ☐ niet waar
- Centrales vind je dicht bij een waterloop. ☐ waar ☐ niet waar
- Dit kaartje ☐ toont ☐ toont niet waar centrales in ons land staan.
- Dit kaartje ☐ toont ☐ toont niet hoeveel elektriciteit elke centrale opwekt.
- Ons land telt ☐ twee ☐ vier kerncentrales.

Windenergie in Europa

Verklaar aan de hand van dit kaartje in welke streken windenergie een betere keuze is dan in andere streken.

Mogelijke jaarproductie per windturbine

Land en water in de wereld

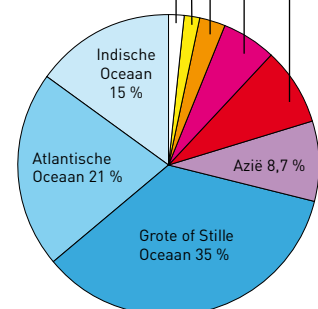
Noteer twee zaken die je ziet zonder de cijfers te lezen.

Vul aan.

De Grote of Stille Oceaan is meer dan _____ zo groot als de Indische Oceaan. De aarde bestaat uit _____ % water en _____ % land. Noord- en Zuid-Amerika en Afrika zijn samen bijna even groot als de _____ Oceaan.

Verdeling land en water op de aarde

Noord- en Zuid-Amerika 8,2 %
Afrika 5,8 %
Antarctica 2,7 %
Europa 1,9 %
Oceanië 1,7 %

Herhaling

- 1 Zoekopdracht
Vul het schema aan.

(jeugdatlas die Keure oud/nieuw)

Werelddeel of continent?	Op welke kaart in je atlas? Pagina en N, S of T?	Geef de plaats, stad ...	Geef de plaats op de kaart.
Europa	pagina 16/22 S	Amsterdam	52°NB en 5°OL
Afrika	pagina 26/34 S	Caïro	30°NB en 32°OL
Noord-Amerika	pagina 28/36 S	New Orleans	30°NB en 90°WL
Zuid-Amerika	pagina 31/39 N	Titicacameer	16°ZB en 70°WL
Azië	pagina 33/41 N	Mount Everest	28°NB en 87°OL
Oceanië	pagina 34/42 N	Java	7°ZB en 110°OL

- 2 Vul aan met wat klopt of markeer.

Berlijn is de hoofdstad van Duitsland, Parijs van Frankrijk.

Ik kijk naar het noordwesten, achter mij ligt het zuidoosten.

Ik zoek de bevolkingsdichtheid van Limburg, ik kijk op een thema kaart.

Een lijn over de globe van zuid naar noord noemen we een meridiaan.

De nul meridiaan loopt dwars door het Britse plaatsje Greenwich.

Ik reis naar de Verenigde Staten van Amerika. Ik moet mijn uurwerk achteruit vooruit zetten.

In de winter vallen de zonnestralen minder schuin schuiner op ons neer.

Ze geven veel meer minder warmte.

- 3 Bereken de afstand tussen ... Noteer ook je bewerking.

(jeugdatlas die Keure oud/nieuw)

- de Mont Blanc (berg) en de Etna (vulkaan)

kaart pagina 18/24

1 cm	1 cm	7,3 cm
15 000 000 cm	150 km	7,3 x 150 km = 1095 km

- Washington en Brussel

kaart pagina 36-37/46-47

1 cm	1 cm	8,5 cm
80 000 000 cm	800 km	8,5 x 800 km = 6800 km

Lees, markeer en kruis aan.

OK
Dit ken ik.
Dit begrijp ik.

1 Ik weet welke informatie ik kan vinden op een staatkundige kaart, op een natuurkundige kaart en op een themakaart.
<i>Tip: Bekijk nog eens de voorbeelden op pagina 18 in het bronnenboek en zoek andere voorbeelden in de atlas.</i>	☐
2 Ik ken de windroos met de hoofd- en tussenwindrichtingen en de relatie met de zonnestanden. Ik weet dat de bovenzijde van een kaart naar het noorden wijst.
<i>Tip: Teken de windroos en vul de windrichtingen en zonnestanden aan.</i>	☐
3 Ik ken onze buurlanden en hun hoofdplaatsen en kan ze situeren ten opzichte van ons land.
<i>Tip: Leer de vijf buurlanden en hun hoofdplaatsen uit het hoofd. Bekijk hun oriëntering (ten zuiden van ..., ten westen van ...) op pagina 6 in het werkkatern of in de atlas.</i>	☐
4 Ik ken de zeven continenten en kan ze situeren op de wereldkaart.
<i>Tip: Leer de zeven continenten uit het hoofd. Bekijk hun vorm (silhouet) en ligging op de wereldkaart.</i>	☐
5 Ik kan op de globe aanwijzen: de evenaar, de Kreeftskeerkring, de Steenbokskeerkring, de polen, een parallel of breedtecirkel, een meridiaan, de nulmeridiaan en het Britse plaatsje Greenwich.
<i>Tip: Weet wat het betekent en oefen op de globe of wereldkaart.</i>	☐
6 Ik weet dat de aarde in 24 uur rond zijn as draait en welke invloed dat heeft op de tijdrekening (tijdzones).
<i>Tip: Weet wat het betekent en begrijp wat wordt uitgelegd op pagina 24 in het bronnenboek.</i>	☐
7 Ik weet dat de aarde in 365 dagen en 6 uur rond de zon draait en ik begrijp welke invloed dat heeft op de seizoenen.
<i>Tip: Zorg dat je goed begrijpt wat wordt uitgelegd op pagina 22 in het bronnenboek.</i>	☐
8 Ik begrijp de legende bij de kaarten van ons land, van Europa, van de wereld en op themakaarten en kan ze gebruiken.
<i>Tip: Oefen met enkele kaarten in de atlas.</i>	☐
9 Ik kan met een breuk- of lijnschaal een afstand op een kaart omzetten in een werkelijke afstand.
<i>Tip: Oefen met allerlei schalen op kaarten in de atlas. Oefen met een vriend, mama, papa, zus, broer ... en geef elkaar opdrachten.</i>	☐
10 Ik kan de inhoudstafel en het register in mijn atlas correct gebruiken.
<i>Tip: Oefen met de atlas zoekopdrachten met een vriend, mama, papa, broer, zus ...</i>	
11 Ik kan een plaats op de globe of wereldkaart situeren met behulp van de graden van de parallellen of meridianen.
<i>Tip: Oefen met de globe of wereldkaart met een vriend, mama, papa, broer, zus ...</i>	☐

Wat ik moet **kennen**, moet ik eerst begrijpen en dan enkele keren opzeggen, opschrijven, tekenen ... tot ik het uit mijn hoofd ken. Dat wil zeggen: ik kan het opschrijven, tonen, zeggen zonder hulp. Dat is zo voor **1 tot en met 5**.

Wat ik moet **kunnen**, moet ik vooral begrijpen. Dat wil zeggen: stel dat juf of meester iets vraagt dat daarop lijkt, dan kan ik dat oplossen. Dat is zo voor **6 tot en met 11**.

Ik noteer wat ik nog niet begrijp en vraag het straks in de klas.